

UZASADNIENIE

projektu rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego

Aktualnie ustawa Prawo wodne obowiązuje w wersji ujednoliconej z roku 2015 (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późniejszymi zmianami ogłoszonymi w Dz. U. z 2015 r. poz. 1590, 1642 i 2295 oraz Dz. U. z 2016 r. poz. 352).

W okresie od ogłoszenia **Rozporządzenia nr 3/2014 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 3 czerwca 2014 r** wprowadzone zostały zmiany zapisów w rozporządzeniach Ministra Środowiska w zakresie klasyfikacji oceny stanu wód podziemnych i powierzchniowych, w rozporządzeniu dotyczącym wprowadzania ścieków do wód lub ziemi oraz w rozporządzeniach i ustawach pokrewnych. Zostały opracowane i przyjęte aktualizacje Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry (aPGW) oraz Programu Wodno-Środowiskowego Kraju. Dodatkowo, decyzją Ministra Środowiska, zatwierdzone zostały dwie dokumentacje ustalające zasoby dyspozycyjne wód podziemnych w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, tj.:

- „Dodatek nr 1 do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych obszaru bilansowego Międzyodrza, Zalewu Szczecińskiego, wyspy Uznam i zachodniej części wyspy Wolin” - decyzja Ministra Środowiska z dnia 7 marca 2016 roku, znak: DGK-II.4731.115.2015.AW.
- „Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby dyspozycyjne wód podziemnych obszaru bilansowego Międzyodrza – rejon wodnogospodarczy S-II Międzyodrze część A” - decyzja Ministra Środowiska z dnia 28.09.2016, znak: DGK-II.4731.3.2016.AW.

Zaostrzenie środowiskowych norm jakości przyjęte w aPGW i Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych¹ skutkuje pogorszeniem oceny stanu JCWP na obszarze działania RZGW w Szczecinie. Dla uzyskania poprawy stanu wód powierzchniowych wskazanym zatem jest wprowadzanie większych niż dotychczas ograniczeń w zrzutach ścieków.

Ponadto, doświadczenia zebrane w trakcie obowiązywania Rozporządzenia nr 3/2014 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego wskazały, iż niektóre z jego zapisów wymagają doprecyzowania lub uszczegółowienia.

¹ Dz. U. 2016 poz. 1187

Powyższe sprawia, iż koniecznym jest wprowadzenie zmian w Rozporządzeniu nr 3/2014 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, zwanym dalej Rozporządzeniem. Aktualizacji wymaga także przypis 1 w części Rozporządzenia podającej podstawę prawną jego wydania.

Wymagania w zakresie wód powierzchniowych (§ 2 i § 4)

Przyczyną zmiany zapisów dotyczących wymagań w odniesieniu do wód płynących oraz do jednolitych części wód jezior była zmiana ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2014 r. poz. 850) w zakresie art. 38b ust. 1. Przedmiotowa zmiana rozszerzyła rozumienie celów środowiskowych, które obecnie oprócz osiągnięcia obejmują także utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych. Na tej podstawie w § 2 ust. 1 oraz w § 4 ust. 1 wyrazy „uzyskania” zastąpione został wyrazami „osiągnięcia i utrzymania”.

W Rozporządzeniu nr 3/2014 w sprawie ustalenia warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego (§ 2 ust. 1) wprowadzono wymaganie zachowania przepływu nienaruszalnego, dalej jako Q_n , w korycie ciekłu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują jednakże, iż na odcinkach ciekłów będących pod wpływem cofki wód recypienta z wymagania tego należałoby zrezygnować. Stan ekosystemów wodnych w takich odcinkach ciekłów nie jest bowiem zależny od przepływu wody - w warunkach naturalnych podlegają one zmiennym co do wartości i kierunku (w górę i w dół biegu ciekłu) prędkościom wody. Jednocześnie z uwagi na brak zależności pomiędzy stanem wody a przepływem, określanie wartości przepływu w obszarze cofki jest mocno utrudnione. Wobec powyższego w § 2 dodano ust. 5, w którym zapisano, iż wymaganie zachowania Q_n nie dotyczy odcinków ciekłów będących w zasięgu cofki wód morza, jeziora, zbiornika wodnego lub dopływu. Jednocześnie po § 1 dodano § 1a, w którym zdefiniowano określenie „zasięg cofki” oraz wskazano załącznik do rozporządzenia, w którym przedstawiono sposób wyznaczania zasięgu cofki (załącznik nr 1a).

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia w ustalaniu wartości przepływu nienaruszalnego na podstawie Rozporządzenia, zrezygnowano z zapisanego w § 2 ust. 4 wymagania zachowania w korycie ciekłu przepływu nienaruszalnego o wartości nie mniejszej niż najniższy przepływ z wielolecia (NNQ) jako warunku uzyskania dobrego stanu lub potencjału ekologicznego wód płynących. Jednocześnie w rozdziale 4 Rozporządzenia wprowadzono ograniczenie w zakresie poborów bezzwrotnych zobowiązując korzystających z wód do pozostawiania w korycie ciekłu przepływu nie mniejszego niż NNQ .

Wymagania w zakresie wód podziemnych (§ 5)

Przyczyną zmiany zapisów dotyczących wymagań w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych, była zmiana ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2014 r. poz. 850) w zakresie art. 38b ust. 1. Przedmiotowa zmiana rozszerzyła rozumienie celów środowiskowych, które obecnie oprócz osiągnięcia obejmują także utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych oraz zapobieganie ich pogorszeniu, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów wodnych i od wody zależnych.

Na tej podstawie w § 5 we wprowadzeniu do wyliczenia wyraz „uzyskania” zastąpiony został wyrazami „osiągnięcia i utrzymania”, pkt 2 otrzymał nowe brzmienie: „2) niespełnienia celów środowiskowych na obszarach chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 pkt 1 i 6 - Prawo wodne, a w szczególności ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych”, a cała dotychczasowa treść oznaczona została jako ust. 1.

Ponadto, biorąc pod uwagę specyfikę regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, w § 5 jako ust. 2 wprowadzono dodatkowe wymaganie w zakresie stanu chemicznego wód podziemnych polegające na niedopuszczaniu do ingresji wód morskich i ascenzji zasolonych wód z głębszego podłoża.

Ograniczenia dotyczące wód powierzchniowych

w zakresie § 7

Z uwagi na zrezygnowanie z wymagania zachowania Q_n na odcinkach cieków będących w zasięgu cofki wód jeziora lub dopływu wprowadzone zostało (jako ust. 1a) ograniczenie w korzystaniu z wód na tych odcinkach cieków o następującej treści: „Korzystanie z wód cieków na odcinku będącym w zasięgu cofki wód jeziora lub dopływu, nie może powodować redukcji przepływu nienaruszalnego w korycie cieków poniżej jego wypływu z jeziora lub poniżej ujścia jego dopływu.”

Uwzględniając, iż największą ingerencję w przepływy w ciekach – zarówno pod względem czasowym, jak i przestrzennym – stanowią pobory bezzwrotne w Rozporządzeniu wprowadzono dodatkowe ograniczenie dotyczące poboru wód powierzchniowych, przy którym całość pobranej wody nie zostaje jednocześnie odprowadzona do tego samego zasobu, z którego nastąpił pobór (ust. 3a). W przypadku takiego korzystania z wód wartość przepływu nienaruszalnego nie może być mniejsza od najniższego przepływu z wielolecia (NNQ). Ograniczenie to nie dotyczy poborów do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

W celu umożliwienia zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia z wód powierzchniowych dopuszczono okresowe zmniejszenie przepływu nienaruszalnego w przypadku wystąpienia suszy

(jako ust. 3b). O wartości przepływu nienaruszalnego w przekroju ujęcia decyduje także współczynnik uwzględniający głębokość suszy, z którym związane są wskaźniki opadowe. W Rozporządzeniu (ust. 3c) wskazano sposób wyznaczania współczynnika uwzględniającego głębokość suszy (załącznik nr 5a).

Zrezygnowano z określania sposobu realizacji Q_n dla poborów mniejszych niż 1% SNQ (ust. 5), co wynika z faktu, że tak małe pobory są w praktyce niemierzalne. Mieszczą się one bowiem poniżej dokładności z jaką podaje się wyniki pomiaru przepływów.

Istnienie przepławki na jednym z dwóch koryt preferuje to koryto do utrzymania morfologicznej ciągłości rzeki. Powinno ono zatem być uznawane za główne. Koryto drugie stanowi w takiej sytuacji swego rodzaju starorzecze, ponieważ nie występuje tam przepływ i jest ono wypełnione wodami cofkowymi z koryta głównego. Zapewnianie w tym korycie Q_n wydaje się niecelowe, ponieważ nie stanowi ono o ciągłości morfologicznej rzeki. Natomiast w przypadku istnienia dwóch przepławek, oba koryta są równorzędne do utrzymania ciągłości morfologicznej.

Kierując się powyższym, w ograniczeniach w § 7 dodano następujące zapisy:

„6. Dla obiektów hydrotechnicznych rozdzielających wodę na dwa albo więcej koryt realizacja przepływu nienaruszalnego, z zastrzeżeniem ust. 7 następuje korytami, na których znajdują się przepławki.

7. W przypadku, gdy przepływ nienaruszalny nie zapewnia przepływu wymaganego dla pracy wszystkich przepławek, przepływ nienaruszalny powinien być realizowany korytem posiadającym największy lub najdłużej trwający prąd wabiący.

8. Dla obiektów hydrotechnicznych rozdzielających wodę na dwa lub więcej koryt, nie posiadających przepławek ust. 7 stosuje się odpowiednio.”

Ograniczenia w zakresie poborów wody z jezior przepływowych i odpływowych wprowadzono, aby nie dopuszczać do niezachowania przepływu nienaruszalnego w cieku wpływającym z jeziora, charakteryzującym się największą drożnością (ust. 9).

Ograniczenia w zakresie poborów wody z jezior bezodpływowych lub stojących (ust. 10) wprowadzono, aby nie stwarzały one zagrożenia zarówno dla ekosystemów jeziornych, jak i sąsiadujących z nimi ekosystemów lądowych od wód zależnych. Ograniczenie to zdefiniowano poprzez określenie minimalnej rzędnej zwierciadła wody jeziora, poniżej której pobór jest zabroniony z uwagi na nadmierne odślonięcie litoralu. Obserwowane w jeziorach regionu wodnego DOiPZ wahania zwierciadła wody mieszczą się w przedziale 0,1-1,5 m (źródło: „Sformułowanie w warunkach korzystania z wód regionu wodnego ograniczeń w korzystaniu z wód jezior lub zbiorników oraz w użytkowaniu ich zlewni”, MGGP S.A. oraz Instytut Ochrony Środowiska,

Kraków-Warszawa 2010). W opracowaniu „*Podręcznik dobrych praktyk w gospodarce wodnej na terenach nizinnych – wybrane zagadnienia*” (Biprowodmel, Poznań 2010) zakres zmian zwierciadła wody, który nie powoduje zniszczenia lub ograniczenia roślinności przybrzeżnej, a tym samym nie wpływa negatywnie na faunę, określono jako 0,5-0,7 m. Mając powyższe na uwadze, w Rozporządzeniu przyjęto, że pobór wody z jeziora bezodpływowego lub stojącego nie może powodować „obniżenia poziomu zwierciadła wody w jeziorze poniżej wyznaczonej geodezyjnie i oznaczonej w sposób trwały rzędnej wyznaczonej maksymalnie do 0,7 m niżej od najniższego punktu linii, określonej według zasad obowiązujących przy ustalaniu linii brzegu tego jeziora”.

w zakresie § 8

Mając na uwadze specyfikę regionu wodnego DOiPZ oraz dotychczasowe doświadczenia uszczegółowiono zapisy Rozporządzenia w zakresie spełnienia warunków dla wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych, zawarte w ust. 1 i 2, dla następujących przypadków:

- wprowadzanie ścieków, pochodzących z nowych instalacji służących do oczyszczania ścieków, do wód płynących będących jeziorami (ust. 3a i 3b),
- wprowadzanie ścieków do wód Zalewu Szczecińskiego lub Kamieńskiego (ust. 3c),
- wprowadzanie ścieków do odcinków cieków będących w zasięgu cofki wód morza, jeziora, zbiornika wodnego lub dopływu (ust. 3d).

Jeziora są bardziej wrażliwe na zanieczyszczenia niż rzeki. Znajduje to odbicie w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego², które dla ścieków wprowadzanych do jezior i ich dopływów oraz bezpośrednio do sztucznych zbiorników wodnych usytuowanych bezpośrednio na wodach płynących nakłada dodatkowe ograniczenia, szczególnie na substancje eutrofizujące – fosfor ogólny i azot ogólny. Przekroczenie dopuszczalnych dla jezior ładunków zanieczyszczeń może doprowadzić do ich degradacji i pogorszenia jakości wody. Pogorszenie jakości wody będzie obserwowane na odpływie z jeziora, dlatego ocenę spełnienia ograniczeń § 8 ust. 1 i 2 w przypadku wód płynących, będących jeziorami przepływowymi lub odpływowymi powinno się odnosić do przekroju początkowego cieku, stanowiącego odpływ z jeziora. W przypadku wód płynących, będących jeziorami bezodpływowymi ocena ta winna być odnoszona do przekroju ujściowego cieku, stanowiącego pod względem *SSQ* największy dopływ jeziora.

² Dz. U. z 2014 r. poz. 1800

W regionie wodnym DOIiPZ specyficznym recypientem zanieczyszczeń są wody Zalewu Szczecińskiego i Kamieńskiego. Oba Zalewy, których pojemność wynosi około 2,5 km³, przeprowadzają do morza w ciągu roku cały dopływ ze zlewni Odry oraz szeregu mniejszych dopływów bezpośrednich. Jednocześnie w cieśninach, łączących Zalewy z morzem, występują z dużą zmiennością przepływy dwukierunkowe Odry. Uwzględniając powyższe oraz fakt, iż średni roczny przepływ przez Zalewy równy jest w przybliżeniu średniemu rocznemu przepływowi Odry, w Rozporządzeniu przyjęto, że ocena spełnienia ograniczeń § 8 ust. 1 i 2 dla wprowadzania ścieków do Zalewu Szczecińskiego i Kamieńskiego winna być odnoszona do przepływu Odry w przekroju wodowskazowym Gozdowice, uznawanym za ostatni przekrój na Odrze, w którym obowiązuje zależność przepływu od stanu wody.

Ujściowe odcinki cieków często są pod wpływem cofki, co utrudnia określenie wielkości przepływu (brak zależności przepływu od stanu wody). Dotyczy to szczególnie cieków wpadających do morza lub Zalewów: Szczecińskiego i Kamieńskiego oraz jezior przymorskich, ale w wielu wypadkach odnosi się to także do cieków wpadających do jezior lub sztucznych zbiorników zlokalizowanych na wodach płynących. W takich przypadkach ocenę spełnienia ograniczeń § 8 ust. 1 i 2 powinno się odnosić do przekroju określającego zasięg cofki, wyznaczony zgodnie z załącznikiem nr 1.

Zgodnie z dotychczasowymi zapisami Rozporządzenia ocena spełnienia warunków dla wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych, wskazanych § 8 ust. 1 i 2 możliwa była dla wód dla których wykonane zostały pomiary jakości, tj. w głównej mierze dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) objętych badaniami w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Przeprowadzenie takiej oceny dla niemonitorowanych JCWP oraz pozostałych wód powierzchniowych nie będących JCWP - zgodnie z ust. 8 wprowadzanym rozporządzeniem zmieniającym - będzie możliwe wyłącznie na podstawie badań jakości wód odbiornika, wykonanych przez zakład planujący korzystanie z wód polegające na wprowadzaniu ścieków do wód powierzchniowych. Zgodnie z tym ustępem, przed wykonaniem instalacji należy przeprowadzić badania wód odbiornika, w zakresie podstawowych wskaźników charakteryzujących planowane do wprowadzania ścieki, celem ustalenia chłonności odbiornika. Badania takie należy przeprowadzić w miejscu planowanego zrzutu. Liczba badań powinna wynosić co najmniej 4 i powinny one zostać wykonane przynajmniej w ciągu trzech miesięcy. W celu określenia stanu wód odbiornika, w zakresie badanych wskaźników, należy przyjąć odpowiednie wartości graniczne dla stanu dobrego, zgodnie z typem jednolitej części wód powierzchniowych. W przypadku, gdy odbiornik nie stanowi jednolitej części wód, wartości graniczne dla stanu dobrego należy przyjąć zgodnie z typem jednolitej części wód hydrograficznie związanej z tym odbiornikiem.

Dodatkowo, z uwagi na brak badań monitoringowych dla wód będących odbiornikiem ścieków, zakład realizujący korzystanie z wód polegające na wprowadzaniu ścieków do wód

powierzchniowych, przez okres pierwszych 3 lat funkcjonowania instalacji powinien badać wpływ zrzutu na stan wód odbiornika. Badania należy wykonywać raz na kwartał powyżej i poniżej miejsca zrzutu. Badane powinny być te same parametry, które służyły do określenia chłonności odbiornika (ust. 9). W przypadku wystąpienia przekroczenia wartości granicznych wskaźników zakład winien wdrożyć programy naprawcze i kontynuować badania do czasu ustąpienia przekroczeń lub dowieść, że przy oczyszczaniu ścieków stosuje najlepsze dostępne techniki, w rozumieniu art. 3 pkt 10 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska³ (ust. 10).

w zakresie § 13

Wprowadzono ust. 3 dopuszczający stosowanie na ciekach lub odcinkach cieków istotnych pod względem zachowania ciągłości morfologicznej dla obszaru dorzecza Odry lub regionu wodnego DOiPZ przepławek o zmiennych parametrach przepływu, spełniających wymagania dla gatunków reprezentatywnych w okresie od września do stycznia, a w pozostałym okresie dla certy lub węgorza.

Duże przepławki, spełniające wymagania dla łososia i troci, wymagają dużej ilości wody. Jednocześnie, w założeniach, spełniają one warunki migracji nie tylko dla reprezentatywnych, ale także dla pozostałych ryb. Główny ciąg migracyjny anadromicznych łososiowatych przypada na okres jesienno-zimowy. Ryby te wstępują do rzek także latem – lipiec, sierpień – nie są to jednak duże ilości. Mając powyższe na uwadze można zatem, stosując odpowiednie rozwiązania techniczne, okresowo kierować na takie przepławki mniejsze ilości wody, stwarzając tym samym możliwości wykorzystania jej do innych celów.

Rozwiązania techniczne umożliwiające regulację objętości przepływającej przez przepławkę wody są możliwe dla przepławek szczelinowych, komorowych i bystrzy kaskadowych (przepławek ryglowych). Możliwość taka w przypadku przepławek szczelinowych musi być uwzględniona na etapie projektowania, dla pozostałych takie możliwości istnieją nawet po wybudowaniu przepławki (można zmniejszać przepływy przez „dokładanie” elementów ograniczających światła przesmyków. Ilość wody przepływająca przez rampy kamienne, bystrza (bystrotoki) i obejścia musi zapewniać minimalną głębokość w przepławce.

w zakresie § 14

W celu rozszerzenia listy o inne typy turbin niż ślimakowe, stanowiące alternatywę dla elektrowni bez zabezpieczeń ich wlotów, zaproponowano w ust. 3 zastosowanie turbin o prędkości obrotowej do 150 obrotów na minutę (turbiny wolnoobrotowe).

³ Dz. U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.

Wykorzystując badania R. Bartela, K. Bieniarza i P. Eper opublikowane w rocznikach naukowych PZW w latach 1992-1998 wykonano krzywą regresji wykorzystując zamieszczone wyniki poniesionych strat na turbinach Francisca. Efektem analizy była krzywa regresji, z której dla wielkości strat 30% odczytano ilość obrotów wynoszącą 150 obrotów na minutę.

Ograniczenia dotyczące wprowadzania wód opadowych lub roztopowych do wód lub do ziemi (§ 9a).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego⁴, w § 21 ust. 1, wskazuje, iż wody opadowe lub roztopowe, ujęte w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne pochodzące z zanieczyszczonej powierzchni szczelnej, w tym z dróg zaliczanych do kategorii wód krajowych, wojewódzkich lub powiatowych klasy G, mogą być wprowadzane do wód lub do ziemi, o ile nie zawierają substancji zanieczyszczających w ilościach przekraczających 100 mg/l zawiesin ogólnych oraz 15 mg/l węglowodorów ropopochodnych. Ocena spełnienia powyższych warunków, przeprowadzana jest jedynie na podstawie dokonywanych przez zakład, co najmniej 2 razy do roku, przeglądów eksploatacyjnych. Jedynie w stosunku do wód opadowych lub roztopowych wprowadzanych do wód lub do ziemi z urządzeń oczyszczających o przepustowości nominalnej większej niż 300 l/s, przeprowadza się badania w zakresie nominalnych wskaźników zanieczyszczeń, co najmniej 2 razy w roku w okresie wiosny i jesieni. Z analizowanych danych wynika, że w regionie wodnym DOiPZ, znajduje się znikoma ilość urządzeń oczyszczających wody opadowe o tak dużej przepustowości nominalnej. Z uwagi na istotny ładunek substancji ropopochodnych pochodzący ze zrzutów wód opadowych lub roztopowych odprowadzanych z dróg i powierzchni uszczelnionych oraz na zidentyfikowane istotne przekroczenia benzo(a)pirenu oraz innych wskaźników WWA (bromowany difenyloter (eter pentabromodifenylowy), fluoranten, oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol), benzo(b)fluoranten+benzo(k)fluoranten, związki tributyllocyny) w wodach powierzchniowych i znaczny udział obszarów o bardzo wysokim stopniu podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia, wskazane jest wprowadzenie ograniczenia dotyczącego konieczności wykonywania badań w zakresie nominalnych wskaźników zanieczyszczeń odprowadzanych w wodach opadowych, już dla urządzeń oczyszczających o przepustowości nominalnej nie większej niż 100 l/s, dlatego w § 9a wprowadza się stosowne ograniczenie.

Dodatkowo biorąc pod uwagę słaby stan JCWPd nr 1 oraz obciążenie tej części wód zrzutami do ziemi – w szczególności w obszarach o bardzo wysokiej lub wysokiej wrażliwości

⁴ Dz. U. z 2014 r. poz. 1800

wód podziemnych na zanieczyszczenia, proponuje się wprowadzenie na wyspie Uznam ograniczenia w zakresie wprowadzania wód opadowych lub roztopowych, stanowiących ścieki.

Ograniczenia dotyczące wprowadzania ścieków do ziemi (§ 16a)

Aktem wykonawczym do Ustawy w kwestii warunków wprowadzania ścieków do ziemi jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Warunki wprowadzania ścieków do ziemi szczegółowo zostały uregulowane w § 13 wskazanego rozporządzenia. Zgodnie z tym paragrafem wprowadzanie ścieków nie może stanowić zagrożenia dla jakości wód podziemnych, w szczególności nie może powodować zanieczyszczenia tych wód substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Wymagania jakościowe dla ścieków bytowych, komunalnych oraz przemysłowych wprowadzanych do ziemi zostały określone w ust. 1 pkt 2 ww. paragrafu. Zgodnie z § 13. ust. 1, pkt. 3 ścieki pochodzące ze stacji uzdatniania wody oraz ścieki oczyszczane w procesie odwróconej osmozy mogą być zrzucane tylko w miejscach oddzielonych warstwą gruntu o miąższości co najmniej 1,5 m od najwyższego użytkowego poziomu wodonośnego wód podziemnych. Według § 13, ust.1, pkt. 4 ścieki bytowe, komunalne, przemysłowe biologicznie rozkładalne oraz wody z odwodnienia zakładów górniczych mogą być zrzucane tylko w miejscach gdzie najwyższy użytkowy poziom wodonośny wód podziemnych oddzielonych jest warstwą gruntu o miąższości co najmniej 3 metrów. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na zapisy zawarte w § 13 ust. 2 omawianego rozporządzenia, zgodnie z którymi wprowadzanie ścieków bytowych i komunalnych z oczyszczalni o RLM powyżej 10 000 dopuszcza się jedynie w sytuacjach szczególnych uwarunkowań lokalizacyjnych oraz braku możliwości zastosowania innego rozwiązania technicznego (np. braku w pobliżu innego odbiornika do którego mogłyby być wprowadzane przedmiotowe ścieki). Zgodnie § 13 ust. 5, 6, 7 i 8 ścieki pochodzące z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego mogą być wprowadzane do ziemi lub urządzenia wodnego jeśli spełniają wymagania jakościowe, ich ilość nie przekracza 5 m³/d, a miejsce zrzutu oddzielone jest warstwą gruntu o miąższości co najmniej 1,5 m od najwyższego użytkowego poziomu wodonośnego wód podziemnych. Według § 20 wody chłodnicze mogą być wprowadzane do wód lub ziemi tylko, jeśli ich temperatura nie jest wyższa niż 35°C.

Ze względu na istotny udział (23,4% w skali całego regionu wodnego DOiPZ) obszarów o niekorzystnych warunkach hydrogeologicznych, niezapewniających ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem, w których pierwszy poziom wód podziemnych ma bardzo wysoki stopień podatności na zanieczyszczenia (potencjalny czas migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu do pierwszego poziomu wodonośnego jest krótszy niż 5 lat) zaleca się ograniczenie wprowadzania do ziemi ścieków pochodzących z nowych instalacji do oczyszczania ścieków w tych miejscach. Powstawanie zabudowy jedno i wielorodzinnej na terenach nie objętych

kanalizacją, może doprowadzić do koncentracji wykonywania indywidualnych instalacji oczyszczalni ścieków i zbiorczych instalacji do wprowadzania ww. ścieków do ziemi za pomocą drenaży rozsączających lub studni chłonnych na niewielkim obszarze. Obszary te będą stanowiły istotne źródło zanieczyszczenia dla wód podziemnych, co wymaga wprowadzenia ograniczenia w zakresie korzystania z wód.

Mając na uwadze, intensywną rozbudowę terenów (powstawanie zabudowy jedno i wielorodzinnej na terenach nie objętych kanalizacją, może doprowadzić do koncentracji wykonywania indywidualnych instalacji oczyszczalni ścieków i zbiorczych instalacji do wprowadzania ww. ścieków do ziemi za pomocą drenaży rozsączających lub studni chłonnych na niewielkim obszarze, nie wymagających uzyskania pozwoleń), obszary te będą stanowiły istotne źródło zanieczyszczenia dla wód podziemnych. W celu uniknięcia koncentracji zrzutów ścieków bytowych wprowadza się ograniczenie odległości powstawania indywidualnych instalacji 1000 m. Przy założeniu, że potencjalna działka ma szerokość 50 m, na odcinku 1000 m takich działek może być 20, a każdy z użytkowników może potencjalnie odprowadzać do 5 m³/d. Zakładając, że przy odprowadzaniu 5 m³/d niesiony będzie ładunek zanieczyszczeń BZT₅: 200g/d (5 m³/d * 40g/m³); N_{og}: 150g/d (5m³/d * 30 g/m³); P_{og}: 25g/d (5 m³/d * 5g/m³), to uwzględniając 20 użytkowników na odcinku 1000m, ładunek zanieczyszczeń wyniesie odpowiednio: BZT₅: 4000g/d, N_{og}: 3000g/d, P_{og}: 500g/d, co w skali roku daje: BZT₅: 1460 kg/a, N_{og}: 1095 kg/a, P_{og}: 182,5 kg/a - co w sytuacji gdy stanowi to ciągły dopływ zanieczyszczeń jest już ładunkiem istotnym, wymagającym ograniczenia.

Zmniejszenie negatywnego oddziaływania na wody podziemne wymaga wprowadzenia ograniczenia w korzystaniu z wód regionu wodnego w zakresie odprowadzania ścieków do ziemi. Zasadna jest szczególna ochrona wód podziemnych w tych obszarach, w których wody nie posiadają naturalnego zabezpieczenia w postaci warstwy izolującej, na tzw. obszarach o bardzo wysokiej lub wysokiej wrażliwości wód podziemnych na zanieczyszczenia. Ocenę stopnia wrażliwości na zanieczyszczenia wykonuje się w oparciu o określenie czasu pionowej migracji zanieczyszczeń, zgodnie z metodyką opracowania „Mapy wrażliwości wód podziemnych Polski na zanieczyszczenie” 1:500 000. Na czas migracji zanieczyszczeń, przesączających się z wodami opadowymi do wód podziemnych ma wpływ szereg czynników, do najważniejszych należy porowatość skał oraz stopień nasycenia por wodą, a także miąższość strefy aeracji i intensywność zasilania (czyli infiltracja). Żeby ocenić podatności wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego określa się czas (t_a) wymiany wody w profilu glebowym uwzględniając wszystkie części strefy aeracji, poprzez uwzględnienie infiltracji wód opadowych.

Ograniczenia dotyczące wód podziemnych (§ 17- 21 oraz 21a, 21b i 21c)

Rozszerzenie ograniczenia poboru wód podziemnych z ujęć zlokalizowanych w jednostkach bilansowych: S-IA (Wyspa Uznam), Wyspa Wolin, S-IC (Wyspa Karsibór) dodatkowo o jednostki bilansowe: S-II (Międzyodrze - część A jednostki bilansowe AI oraz AII), A2 (Zlewnia jez. Bukowo) oraz B2 (Przymorze od Wieprzy do Słupi) wynika z konieczności osiągnięcia, utrzymania i nie pogarszania dobrego stanu przez części wód podziemnych, czyli celu środowiskowego wskazanego w *Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*. Wysoki stopień koncentracji poboru i zagospodarowania zasobów dyspozycyjnych w wymienionych rejonach bilansowych może powodować nakładanie się oddziaływań ujęć co w konsekwencji może doprowadzić do uruchomienia procesu ascenzji zasolonych wód wgłębnych do piętra czwartorzędowego. Wysoki stopień koncentracji poboru i jego skutki wymagają wprowadzenia ograniczenia dla wykonywania nowych ujęć wód podziemnych z uwzględnieniem dopuszczalnych odległości i wydajności nowych ujęć oraz ujęć istniejących. Ograniczenia będą miały na celu zapobieżenie zanieczyszczeniu wód podziemnych użytkowych poziomów wodonośnych w wyniku ascenzji wód słonych z wgłębnych poziomów wodonośnych. Wyklucza się z tego ograniczenia projektowane ujęcia w miejscowościach Kołczewo i Kodrąbek, ponieważ będą one kluczowe dla zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia gmin Świnoujście, Międzyzdroje, Wolin i Dziwnów. Ponadto przerzut wody do JCWPd nr 1 wskazano w aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami jak i w aPWSK jako działanie - budowa rozproszonych ujęć wód podziemnych (wraz z systemem zaopatrzenia w wodę)/przerzut wód z JCWPd nr 5. Działanie to pozwoli na zmniejszenie deficytu wody na wyspie Uznam i jest niezbędne dla poprawy stanu JCWPd nr 1.

Wielkość zasobów dyspozycyjnych wskazana w załączniku nr 9 do Rozporządzenia uwzględniała przepis art. 115 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne mówiący, że przy sporządzaniu warunków korzystania z wód regionu uwzględnia się ustalenia zawarte w dokumentacjach hydrogeologicznych dotyczących w szczególności ustalenia zasobów wód podziemnych na podstawie opracowanych i zatwierdzonych dokumentacji hydrogeologicznych zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych. W roku 2016, czyli po wejściu w życie Rozporządzenia zatwierdzone zostały:

- Dodatek nr 1 do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych obszaru bilansowego Międzyodrza, Zalewu Szczecińskiego, wyspy Uznam i zachodniej części wyspy Wolin, zawierający ustalenie nowych dla jednostki bilansowej Wyspa Uznam S-IA, wielkości zasobów dyspozycyjnych wynoszących 7140 m³/d, wg stanu na grudzień 2014 roku. Dodatek ten został zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z dnia 7 marca 2016 roku, znak: DGK-II.4731.115.2015.AW.
- Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby dyspozycyjne wód podziemnych obszaru bilansowego Międzyodrza – rejon wodnogospodarczy S-II Międzyodrze część A, która ustala dla obszaru bilansowego Międzyodrza – rejon wodnogospodarczy S-II

Międzyodrze część A zasoby dyspozycyjne w ilości 20145 m³/d ,wg stanu na październik 2015. Obszar bilansowy został podzielony na dwie jednostki bilansowe AI (obejmujący obszar Międzyodrza pomiędzy Odrą zachodnią i Wschodnią) i AII (obejmujący obszar trasów położonych na wschód od Odry Wschodniej), dla których ustalono zasoby dyspozycyjne w ilości AI: 5798 m³/d oraz AII: 14347 m³/d. Dokumentacja została zatwierdzona decyzją Ministra Środowiska z dnia 28.09.2016, znak: DGK-II.4731.3.2016.AW.

Dodatkowo w Rozporządzeniu uwzględnia się ustalenia zawarte w „Dokumentacji hydrogeologicznej zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych zlewni Wieprzy i Przymorza” zawierającej ustalenie zasobów dla jednostek bilansowych: A2 (Zlewnia jez. Bukowo) w ilości 3970 m³/d oraz B2 (Przymorze od Wieprzy do Słupi) w ilości 12013 m³/d, wg stanu na marzec 1996 r. czyli jednostki bilansowe dla których rozszerzone zostało ograniczenie w zakresie poboru wód podziemnych.

Z uwagi na określone w „Dodatku nr 1 do dokumentacji hydrogeologicznej ustalającej zasoby dyspozycyjne wód podziemnych obszaru bilansowego Międzyodrza, Zalewu Szczecińskiego, wyspy Uznam i zachodniej części wyspy Wolin” zasoby eksploatacyjne dla studni zlokalizowanej przy ul. Małachowskiego – T34a (w ilości $Q_e=30$ m³/d) oraz studni nr "V" przy ul. Uzdrowskiej (w ilości $Q_e=100$ m³/d), które ustalone zostały na potrzeby zraszania ulic i promenady nadmorskiej oraz podlewania rabat zdobiących miasto w sezonie letnim, wprowadza się złagodzenie zapisu w zakresie korzystania z wód.

Z powodu najwyższego w regionie wodnym DOiPZ rozdysponowania zasobów wodnych, a także największego zagrożenia zasoleniem tych wód na obszarze jednostek: Wyspa Wolin, S-IIA (Międzyodrze - jednostki bilansowe AI oraz AII), A2 (Zlewnia jez. Bukowo) oraz B2 (Przymorze od Wieprzy do Słupi), wprowadza się ograniczenie w postaci zakazu wykonywania nowych urządzeń wodnych stanowiących nowe ujęcia wód podziemnych w przypadku braku rezerw zasobów dyspozycyjnych. Ograniczenie to ma na celu ochronę zasobów wodnych oraz spełnienie celów środowiskowych.

Zapis w Rozporządzeniu dopuszczający wykonywanie odwodnień niepowodujących negatywnych skutków dla ilości i jakości zasobów wód podziemnych uwzględnia odniesienie do definicji branżowych, stosowanych w budownictwie, gdzie odwodnienia tymczasowe to tymczasowe obniżenie zwierciadła wody gruntowej, zwykle na okres robót ziemnych i fundamentowych lub wykonywania budowli ziemnej.

W celu ochrony ilościowej zasobów wód podziemnych wprowadza się ustandaryzowanie sposobu obliczania średniodobowego zapotrzebowania na wodę, jako parametru wynikającego z nierównomierności zapotrzebowania na wodę, wnoszonego do pozwolenia wodnoprawnego.

Definiuje się dodatkowo, że ocena zapotrzebowania na wodę wymaga przeprowadzenia zarówno analizy wielkości poborów rzeczywistych z poprzedniego okresu (w przypadku poborów kontynuowanych), jak i analizy potrzeb w zakresie wnioskowanej wielkości poborów, ale także uzasadnionych rezerw wynikających z możliwości wzrostu zapotrzebowania.

Ze względu na występowanie w regionie wodnym DOiPZ terenów o zwiększonej zawartości chlorków w wodach podziemnych, a także z uwagi na ryzyko ascenzji zasolonych wód wglębnych do piętra czwartorzędowego wprowadza się w Rozporządzeniu ograniczenia w korzystaniu z wód na obszarze regionu wodnego zależne od stężenia jonu chlorkowego w wodach podziemnych z uwzględnieniem norm granicznych jonu chlorkowego zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych⁵. I tak, wprowadza się zakaz wykonywania urządzeń wodnych w przypadku stwierdzenia przekroczenia 188 mg Cl/dm³, czyli 75% wartości granicznej stężenia jonu chlorkowego dla wód podziemnych III klasy jakości, z pewnymi wyjątkami. Dodatkowo wprowadza się zakaz poboru wód podziemnych w przypadku stwierdzenia przekroczenia wartości granicznej stężenia jonu chlorkowego dla wód podziemnych III klasy jakości (czyli 250 mg/dm³) z pewnymi odstępstwami. A także warunkowe dopuszczenie poboru wód podziemnych, w których stwierdzono zasolenie w zakresie od 188 mg/dm³ do 250 mg/dm³, a także w zakresie od 150 mg/dm³ do 188 mg/dm³, przy czym wartość 150 mg/dm³ stanowi 2,5 krotność wartości stężenia granicznego przyjętego jako tło hydrogeochemiczne dla jonu chlorkowego zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych.

Należy również zwrócić szczególną uwagę na rozdysponowanie zasobów w jednostce S-IIA Dolina rzeki Odry od Widuchowej po Szczecin Zdroje, a dokładnie na wydzielony w ramach bilansu wodnogospodarczego wód podziemnych Tywy podrejon A1-a, w którym znajduje się ujściowy odcinek Tywy. W podrejonie tym zasoby dyspozycyjne wód podziemnych zostały znacznie rozdysponowane. Stopień rozdysponowania zasobów wodnych wynikający z pozwoleń wodnoprawnych przewyższa o ponad 30,0% zasoby możliwe do wykorzystania. Taki stan rzeczy wymaga wprowadzenia regulacji w gospodarowaniu wodami tej jednostki.

Zmiany w treści załączników nr 4 oraz nr 8 do Rozporządzenia.

W Rozporządzeniu wprowadzono także zmiany w zakresie zabezpieczenia ciągłości morfologicznej rzek. Polegały one na skróceniu odcinków cieków istotnych pod względem zachowania ciągłości morfologicznej dla obszaru regionu wodnego DOiPZ. Z wykazu (załącznik nr 4) usunięto odcinki źródłowe, które ze względu m.in. na uwarunkowania hydrologiczne nie są

⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 85.

istotne pod względem zachowania ciągłości morfologicznej dla regionu wodnego i nie stanowią miejsc tarlisk i dorastania form młodocianych gatunków ichtiofauny wrażliwych na przerwanie tej ciągłości. Konsekwentnie zmieniono także załącznik nr 8, zawierający wykaz reprezentatywnych gatunków ryb.